دقربانی مهم مسائل په 15 سؤالونوکي

د قربانی مهم مسائل

دسوال جواب په طریقه

Ketabton.com

مؤلف:

الشیخ أبو یوسف نجیب الله سلیم

حفظه الله ورعاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحمدلله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين،نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلي يوم الدين أمابعد:
دايوه مختصره رساله ده چې مشتمله ده په بعضومهمو مسائلو د قربانۍ او آداب د اخترباندې په طريقه د سوال جواب سره، الله تعالى نه أميد لرم چې مسلمانان ترې مستفيد شي اوزمونږ لپاره يوه صدقه جاريه شي.

«۱» سوال: قربانۍ كول سه حكم لري؟

جواب: پديكې دوه قوله دعلماؤ دي.
أول: دبعضو علماؤ په نيزباندې واجبه ده.
دويم: دجمهورو (يعني دډيرو) علماؤ په نيز باندې سنت مؤكده ده او واجبه نده، أو دا دإمام مالك، إمام شافعي أوإمام أحمد رحمهم الله قول هم دی. أو دا قول راجح هم دی، خودا مقام د تفصيل ندی چې دلائل ئی ذكر كړو، ليكن دسنتيت مطلب به دا نوی چې مسلمان به پری اهتمام نه كوی، بلكې دغه يې شرعي حيثيت دی، ورنه اهتمام كول به پرې دمسلمان شعار وی، كله چې توان لرونكی وی، ځكه فضيلت اوثواب يې ډير زيات راغلی دی. وګوره للتفصيل المحلى لابن حزم (9/3) كتاب الأضاحي. والمغني لابن قدامه (425/8).

«۲» سوال: د قربانۍ دپاره څه شرطونه دي؟

جواب: اول : دا به د بهيمة الأنعام څخه وی يعني (اوښ) (غوا، غوئی، ميخه) (ګډ، ګډه) (بزه، پسه) او پدي باندی إمام قرطبي په خپل تفسير(72/15) كې د مسلمانانو إجماع نقل كړی ده فرمائی: (وَالَّذِي يُضَحَّى بِهِ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِينَ الْأَزْوَاجُ الثَّمَانِيَةُ : وَهِيَ الضَّأْنُ وَالْمَعْزُ وَالْإِبِلُ وَالْبَقَرُ). همدغه خبره ابن القيم په زاد المعاد(۳/۳۱۲) أو امام سرخسي په المبسوط(29/12)كې كړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم شرط : قرباني به غاښ او معتبرعُمْر ته رسيدلی وي:

اودهغي پيژندنه په غاښ أو عمر سره کيږي.

د اوښ دپاره شرط دادی چې پنځه کلن به وي أوشپږم کال کي به داخل شوی وي.

دغويين مال دپاره شرط دادی چې دوه کلن به وی او دريم کال کي به داخل شوي وي.

دبزين مال دپاره شرط دادی چې يوکلن به وی اوپه دويم کال کي به داخل شوي وی.

او دګډين مال دپاره شرط (په راجح قول سره) شپږ مياشتی دي چي أُومه کې به داخل شوي وي. وګوره للتفصيل المغنى لابن قدامه(۹/ ۴۴۰) والروض المربع للبهوتى(۲/ ۱۳۷).

دريم شرط : په خپل وخت باندې کول چې هغه داختر لمونځ نه بعد شروع کيږي ترڅلورمي ورځ د اختر پورې.

څلورم شرط : سلامتيا دهغه عيوبو (نقصاناتو)څخه چي شرعاً معتبروي.

او هغه په إجماع د أمت سره څلور عيوب(نقصاناته) دي کوم چي په حديث د البراء بن عازب رضی الله عنه کي ذکر شوی دي هغه فرمائي: (قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ : أَرْبَعٌ لَا تَجُوزُ فِي الضَّحَايَا : الْعَوْرَاءُ الْبَيِّنُ عَوَرُهَا وَالْمَرِيضَةُ الْبَيِّنُ مَرَضُهَا ، وَالْعَرْجَاءُ الْبَيِّنُ ظَلَعُهَا ، وَالْكَسِيرُ الَّتِي لَا تُنْقِي). رواه الترمذي (203/2) وقال الشيخ الألباني إسناده صحيح. إرواء الغليل (360/4ح 1148).

ژباړه : صحابي فرمائي: نبي عليه السلام په مونږ کي ودريده، أو وي فرمايل: څلور عيوب (نقصانات) دي چې په هغي سره قربانی نه صيحيح کيږي.

1. نقصاني سترګو والا چې نقصان ئي ښه ښکاره وي.
2. هغه مريضه چې مرض يی ښه ښکاره وي.
3. هغه ګوډه چي ګوډ والی ئی ښه ښکاره وي.
4. ډيره خواره وچه چي غوښه پکي نوي.

فائده: علماؤ هغه عيوب(نقصانات) هم پدي څلورو باندې قياس کړی دي کوم چي د دي څلورو عيوبو سره مساوي اويا ترى زيات وی مثلاً:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړنده وي يا لَمْ، خپه وغيره يې کټ وي. لکه إمام نووي رحمه الله فرمايلي: (وَأَجْمَعُوا عَلَى أَنَّ الْعُيُوبَ الْأَرْبَعَةَ الْمَذْكُورَةَ فِي حَدِيثِ الْبَرَاءِ لَا تُجْزِئُ التَّضْحِيَةُ بِهَا، وكَذَا مَا كَانَ فِي مَعْنَاهَا أَوْ أَقْبَحَ مِنْهَا كَالْعَمَى وَقَطْعِ الرِّجْلِ وَشَبَهِهِ). شرح مسلم للنووی (١٣/102ح1966).

همدغه شان خبره ابن عبدالبر- رحمه الله- هم په التمهيد(168/20) کې کړې ده.

دويمه فائده: حديث کې واضح دي چې لږ عيب اونقصان باک نه کوي ځکه حديث کې لفظ د (البين) راغلی دی يعني چې عيب ښه ښکاره وي لږ گوډوالی چې روغ مال سره پرې سم مزل کولی شي باک نه کوی همدغه شان دا نورخلورعيبوب(نقصانات).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۳» سوال: هغه کوم عیوب(نقصانات) دي چې قرباني ته ضرر نه رسوي؟

جواب: اول هرهغه عیب چې لږ وي هغه قرباني ته ضرر نه رسوي، هغه که دحیوان په هرځای کې وي، اودلیل پدې خبره باندې هغه حدیث دالبراء بن عازب-رضي الله عنه- دی.

دويم: (مقطوعة الذيل) **يعني دکوم حيوان چې لکۍ کټ وي** هغه هم نقصان نه لري لکه: ابن قدامة رحمه الله فرمائي: (وَتُجْزِئُ الْبَتْرَاءُ ، وَهِيَ الَّتِي لاَ ذَنَبَ لَهَا ، سَوَاءٌ كَانَ خِلْقَةً أَوْ مَقْطُوعًا، وَمِمَّنْ لَمْ يَرَ بَأْسًا بِالْبَتْرَاءِ ابْنُ عُمَرَ وَسَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ وَالْحَسَنُ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَالنَّخَعِيُّ وَالْحَكَمُ).المغني(۱۳/۳۷۱).

ژباړه : په هغه حيوان باندې هم قربانۍ جائزه ده چې لکۍ نلري که هغه پيدائشي نوی اويا کټ کړي شوي وي اودغه جواز د ابن عمر- رضي الله عنه، او ابن المسيب، او الحسن، او سعيد بن جبير، او النخعی او الحکم- رحمهم الله نه هم نقل دی.

بیاهغه دری وجې دجواز ذکر کړې دي فرمايی:

۱/ دلکۍ نشوالي غوښې ته هيڅ نقصان نه رسوي ځکه هغه نه خوړل کيږي.

۲/ مُخِل بالمقصود هم نده.

۳/ په شرع کې ترې منعه هم نده راغلي اودا دريم دليل يوازی هم په جواز باندې پوره دي. او ابن عثمين رحمه الله په الشرح الممتع(430/7) کې او نورو علماؤ هم دغسې خبره کړې ده.

دريم:ـ(مكسورة القرن) **يعني هغه حيوان چې ښکر ئې مات وي** هغه هم قربانۍ ته ضررنه رسوی، ځکه ددغې نه شرع منعه نده کړې، اومُخِل بالمقصودهم ندي، ځکه نه خوړل کيږي، اونه غوښې ته نقصان رسوي.

ابن عبدالبر- رحمه الله- په الاستذکار(۲۱۸،۲۱۹/5) کې فرمائي: (العلماء مجمعون على أنَّ الجمَّاء (وهي التي لم يُخلق لها قرنٌ) جائزٌ أن يضحَّى بها، فدلَّ

(c) ketabton.com: The Digital Library

إجماعُهم هذا على أنَّ النقص المكروه هو ما تتأذَّى به البهيمةُ وينقص مِن ثمنها ومِن شحمها، وإذا جازت التضحية بالجمَّاء فلأَن تجوز بالعضباء التي ذهب أكثرُ مِن نصف قرنها مِن باب أَوْلى).

خلاصه دعبارت داده: دعلماؤ اجماع ده چې په بې ښکرو (يعنې کونډې) حيوان باندې قرباني جائز ده نوهرکله چې په کونډې مال باندې په اجماع دمسلمانانو سره جائزه وي، نومات ښکر والا باندې خو په طريقه اولی باندې جائز ده.

همدغه شان د جواز قول امام نووي-رحمه الله- په شرح المهذب (۳۷۳/۸) کې او وغيره نورو بی شميره علماؤکړی دی.

ثلورم: (مشقوقة الأذن): **يعني هغه حيوان چې غوږ ئي کټ**، يا څيري، او يا سوری وي نو دجمهورو (يعني ډېرو اوګنو) علماء اسلام په نيزباندی قرباني پرې جائزه ده اودا دجمهور علماؤ مذهب مونږته راجح او بهتره ښکاری ديو څو دلائلو په بنياد:

۱- **دليل**: حديث د براء بن عازب رضي الله عنه کې نبي صلى الله عليه وسلم تخصيص دڅلور عيوب (نقصاناتو) کړي دی (أربع لاتجوز فى الضحايا...) که چيرته نقصان دغوږ مانع وايې نوخامخا به نبي صلى الله عليه وسلم ذکر کړی وائي.

او که څوک دلږ معرفت خاوند هم وی نو هلته په حديث کې دڅلورو نقصاناتو دتخصيص په مقصد او معنی باندی پوهيږی.

۲- **دليل**: دغوږ نقصان دهغي څلورو عيوب سره نه مساوي دی او نه أقبح اوزيات دی دهغی نه چې پرې قياس کړی شي.

۳- **دليل**: عبيد بن فيروز د براء بن عازب رضي الله عنه نه (کوم چې راوي دحديث دي) تپوس وکړ چې (إني أكره أن يكون النقص فى القرن والأذن. فقال له: ماكرهتَ فَدَعْه ولاتحرّمه على أحد). ژباړه: عبيد ووېلی زه بنه نه ګڼم چې دمال په ښکراوغوږ کې نقصان وي؟ صحابي ورته جواب کې ووېل: ته چې څه بد ګڼی هغه دی خپل کاردی خو په نوروخلکو ئي مه حرامه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو مونږ هم هغه ورونو ته وايو چې وايي پدې باندې قرباني نه کيږی ددغه جليل القدر صحابي په نصيحت باندې عمل وکړی، اوزه وايم دغوږ نقصان لا څکي بلکې دځرمنې ويختان دي ورله هم وشماري خوليکن نور مسلمانان دې په مصيبت او مشقت کې نه اچوی، او دالله تعالی هغه ښکلی او اسان دين دی بې دليله دالله تعالی په بندګانو نه سختوي.

۴- دليل: کوم روايت چې د علي رضی الله عنه دی پدې مسأله کې (أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أن نستشرف العين والأذن...). پديکې حجة بن عدي راوي دې او هغه مُتَکَلَّم فِيه دی.

۵- دليل: دغه روايت که صحيح هم شی لکه الشيخ الألباني- رحمه الله- په إرواء الغليل (۳٦۲/۴) کې اوابـن الملقّـن پـه البدرالمنير (۲۹۱/۹) کـې صحصـح کـړی دی، اومونږ ترې معنی دعدم جواز واخلو نوبيا خو ښکاره تعارض (ټکراؤ) راځي دحديث دالبراء بن عازب-رضی الله عنه-سره، ځکه حديث دعلی رضی الله عنه نه خوبيا معلوميږی چې دستن دسوري په مقدار عيب هم وي قرباني پري جائزه نده، او حديث دبراء بن عازب رضی الله عنه کې لفظ د (البـيّن عورها) راغلی دی يعني عيب (نقصان) هغه وخت معتبر دی چې کله ښه ښکاره او واضح وي، نو ددی حديث نه خومعلوميږی چې لږ عيب باك نکوي، اوس که چيرته روايت دعلی رضی الله عنه په ظاهر واخلو نو روايت دبراء بن عازب رضی الله عنه، کوم چې دټول أمت پری اتفاق او اجماع ده هغه به درنه بيا پاتی کيږی.

نو اوس به يا حديث دبراء نه منی اوانکاربه تری کوی اويا به هغی معنی او تطبيق ته غاړه کږدي کومه چې جمهور علماء اسلام کړی ده چې دغه نقصانات اوعيوب قرباني ته ضررنه رسوي.

٦- دليل: دعلي رضی الله عنه په روايت کی خو هيڅ دليل په عدم جواز باندی نشته بلکی هغی کې دا دي چې هغه مال اختيار کړی کوم چې په سترګو اوغوږونو کې عيب نلري داخويې ندي ويلی چې دکوم مال په غوږ کی نقصان وی هغه مه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوددينه استدلال په عدم جواز کولو باندې ډير بعيد دی. او زمونږ مسأله هم دلته دجواز اودعدم جواز ده، نه د أولی او عدم أولی.

٧- دليل: کومو محدثينو چې روايت د علي رضی الله عنه ذکر کړی دی هغوی ټولو په باب د مکرهاتو کي راوړي دی (يعني أولی أوعدم أولی مسأله ده نه دجواز أوعدم جواز) لکه امام أبوداود په کتاب الأضاحي: باب مايُکره من الضحايا (٨٠٢)، اوابن ماجه په کتاب الأضاحي: باب مايُکره أن يُضحی به (٣١٤٤)، اوامام ترمذي په کتاب الأضاحي: بابا مايُکره من الاضاحي.

نوآيا دغه ټولو محديثينو کومو چې دغه حديث نقل کړی دی، هغوی په معنې د دي حديث باندی نه پوهيدل چې دعدم جواز په ځائي په مکروهاتو کي ذکرکړي دی؟!

نه نه بلکه هغوی په دواړه احاديثو کي تطبيق کړی دی چې په دواړو باندې عمل وشي، نوحديث د براء بن عازب رضی الله عنه په عدم جواز دلالت کوی اوحديث دعلي رضی الله عنه په کراهيت يعني أولی اوعدم اولي باندي دلالت کوی.

٨- دليل: دمحدثينو نه بعد دځلورو مذهبونو فقهاؤ -رحمهم الله- هم دغه حديث په باب د مکروهاتو (يعني أولی اوغير أولی) کي ذکرکړی دی چې مونږ به دهغوی اقوال په ډير اختصار سره ذکر کړو:

اول مذهب حنفي:

دأحنافوپه نيزباندی چې دحيوان غوږ د دريمی حصي نه کم هم نقصاني وُو نو قرباني پري جائزه ده. وګوره: حواشي على ملتقى الأبحر(١٩/2).

دويم مذهب مالکی:

ابن عبدالبر-رحمه الله- په الکافی فی فقه أهل المدينه (١/٤٢١) کي ليکی دي: (ولابأس بالشق اليسير فی الأذن وکذلک القطع اليسير...) يعني باك نه کوی که غوږ لږ شليدلی وی، او يا کټ شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم مذهب شافعي:

امام نووی الشافعي- رحمه الله - په المجموع شرح المهذب (۳۷۳/۸) کي دغوږ وغيره ذکرنه بعد أخیر کې فرمائي: (فان ضحّى بما ذکرناه أجزأه؛ لأن مـا بهـا لايُـنقَص من لحمها). نوداهم وائي چې قرباني پري جائزده .

څلورم مذهب حنبلی:

ابن قدامة الحنبلی- رحمه اللـه - پـه المغنـي(۶۲۶/۸) کـې فرمـائي: (... ويحصـل الاجزاء بها، لا نعلم فيه خلافاً ولأن اشتراط السـلامة مـن ذلـك يشـق إذلا يكـاد يوجد سالم من هـذا كلّه). نـودا گـوره فرمـای چـې د دي پـه جـوازکي مونږتـه دچاهيڅ خلاف معلوم ندی، يعني داخو يوه اتفـاقی مسـأله ده اوبيـا وايـی چـې دغوږ روغوالی شرط لګول خو مسلمانان په پوره مشقت او زحمت کـې اچـوي ځکه دغسي عيبونونه خو اکثر مالونه خالی نوي.

۹- دليل: همدغه شان ددی عصر لوی لوی علماؤ فتوی هم په جـواز بانـدي ده لکه الشيخ السعدی- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله - په فتاوی نـورعلی الـدرب (۱۷/ ۳۵۵)کی، او ابن عثيمين- رحمه الله- هم په فتاوی نورعلی الـدرب (۱۳/۲)کـې ذکـر کـړي دي اوبيا فرمای: (ولافرق بين أن يكون القطع قليلاً أو كثيراً حتـى لوقطع القـرن كله أوالأذن كلها أوالذيل كله فانها تجزئ).

ژباړه: هيڅ فرق نشته که دمال ښکر، يا غوږ اويا لکی ټولـه کـټ وی اويـا لـږه، قربانی پری جائزه ده - اوپدی جمله کی دابن عثيمين رحمه الله رد ته اشاره هم ده په هغه فقهاؤ باندی چی مقدار دثلث، نصف وغيره ذکرکـوی ځکـه پـه دغـه مقدار باندی دليل نشته. نو کـه دمـال لکـۍ، ښـکر اوغـوږ لـږ يـاټول کـټ وی قربانی پری جائزه ده .

نومحترمو: مونږ داسی نه وايو چی مسلمانان دی هغه مالونو پسی وګرځـی چـی لکی، غوږ او ښکر يی کت وی بلکی مونږ وايو که څوك په منطقه(علاقه) کـی بل مال پيدا نکړي اويا دا مال په صحت اوغوښه کی ښه وی دهغه مال نـه چـی يوه يوه ليشت غوږونه لری نوبيـا پـدغی مـال بانـدی قربـاني بلکـل صـحی ده، اوپدغه عيب سره ثواب کـی هـيڅ کمـی نـه راځـی، ځکـه دغـه عيـوب مُخِـل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بالمقصود ندی، اونه په حیوان کی مطلوب دی ځکه دحیوان غوږونه انسانان نه خوري، اونه تري په دین اسلام کی منعه راغلي ده.

«۴» سوال: خصي مال باندي قربانۍ کول سه حکم لري؟

جواب: بلکل جائزده، ابن ماجه (رقم 2548) کي دأبو هريرة-رضى الله عنه- څخه روايت دی چې نبي صلى الله عليه وسلم دوه ګډان د قربانۍ لپاره واخستل أو مَوجُوءَيْن ؤو يعنى خصين، ؤو.

«۵» سوال : آيا يوه قربانۍ دټولې کورنۍ څخه صحيح کيږي کنه؟

جواب: بلکل صحصح کيږي: عطاء بن يسار فرمائي: ما د أبو أيـوب الأنصـاري رضي الله عنه نه تپوس وکړ چي تاسوبه د نبي صـلى اللـه عليـه وسـلم پـه زمانـه کـي قرباني څنګه کوله ؟ هغي وفرمايل: (كان الرجل في عهد النبي صـلى اللـه عليـه وسلم يضحي بالشاة عنه وعن أهل بيته فيأكلون ويطعمون) صححه الشيخ الألبـاني في صحيح سنن ابن ماجه(۲/۲۰۳).

يعني يوسړی به اختری په يومال باندی دخپل ځـان اودخپـل ټـول کورنـه کـوو اوخپله به ئي تري هم خوراک کوو، او فقراؤ ته به يی هم پکی ورکوو.

«٦» سوال: دمړي نه قربانۍ کول څه حکم لري؟

جواب: دمړي څخه قربانۍ کول په دري ډوله ده.

١ـ يوشخص دخپل ځان څخه قرباني وکړي، ورسره نيت دخپلي ټولي کـورني وکـړي (مـړو ژونـدو دواړوڅخـه) نـودا جـائزه ده ا و ثـواب ئي مـړو ژونـدو تـه رسيږي، دليل پدي خبره باندی د نبي صلى الله عليه وسلم عمل دی چي هغه به دخپل ځان او دخپل اهل بيت څخه قرباني کولـه، او دهغـه پـه اهـل بيـت کـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په ژوند مبارك كي ډير اقارب (خپلوان) وفات شوي ؤو، نو داهل بيت لفظ مړو اوژوندو دواړو ته شامل دى.

۲ـ صورت دا دى چي يو كس په ژوندون وصيت وكړي چى زما د وفات نه روستو ماپسي قرباني وكړى نو بيا دهغه نه مستقله قرباني كول واجب ده، پدي شرط چي د وصيت كونكى په مال كى به وى، او كه دهغه نه خپل مال پاتى نوي، نو بياپه ورثوباندى واجب نده، دليل پدي خبره قول دالله تعالى دى ((فمن بدّله بعد ماسمعه فإنما إثمه علي الذين يبدّلونه إن الله سميع عليم)) سورة البقرة (۱۸۱).

۳ـ قسم: دمړي نه مستقله قرباني كول دي پداسې حال كي چي مړي په ژوند وصيت نوى كړى، نوپدي صورت كي دعلماؤ دوه قوله دي:

أول قول: په عدم جواز دى اودا په أئمه أربعه كي د امامشافعي- رحمه الله- نه نقل دى او امام مالك- رحمه الله- په جواز قائل دى ليكن مع الكراهة، او دليل د دوى دادى چي دغه كار دنبي صلى الله عليه وسلم اودصحابه كرامو- رضوان الله عليهم- څخه نه دى نقل، كه چيرته جائز وائي نوهغوي به كړي وايي.

دويم قول: دجمهورو (دډيرو) علماؤ دى چي په هغي كي (مذهب حنفى، مذهب مالكي اومذهب حنبلي هم شامل دى) ددوى په نيز باندي جائزده اوثواب يې مړى ته رسيږى.

شيخ الإسلام ابن تيميه رحمه الله په مجموع الفتاوى (۳۰٦/۲٦)كي فرمائي: (وتجوزالأضحية عن الميت كما تجوز الحج عنه والصدقة عنه). ژباړه: دمړي نه قرباني كول داسي جائزه ده لكه څنګه چي حج اوصدقه كول دمړي نه جائز دي.

همدغه شان پدي عصر كي ابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوى و مقالات ابن باز (۱۸۹/۱۸) كي، او ابن عثيمين- رحمه الله- په مجموع فتاوي ورسائل (120/25)كي او دسعودي هيئة كبار علماؤ په فتاوى اللجنة الدائمة (۴۱۷/۱۱)كي دجواز فتوى وركړي ده.

اودامقام د اختصار دى پدي وجه باندي د دوى دلائل ذكر كولى نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۷» سوال: د قربانۍ کونکي دپاره څه کول پکار دي؟

جواب: کله چې د ذوالحجه میاشت داخله شي نو هغه ته پکار دي چې خپل نوکونه او ویختان (دسر،بریت، اود نور بدن) کټ نه کړي ځکه حدیث کې ترې منعه راغلي ده:

((إِذَا رَأَيْتُمْ هِلاَلَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ)) رواه مسلم (197). ژباړه: نبي صلی الله علیه وسلم فرمائی کله چې تاسو میاشت د ذوالحجي ولیده اوکوم یوتن په تاسو کې د قربانۍ نیت کړی وي نوهغه دي خپل ویختان اونوکان نه کټ کوي.

«۸» سوال: څو ورځو پوري قرباني کولی شی؟

جواب: راجح قول پدې کې دا دی چې د اختر ترڅلورمې ورځې پورې کولي شي یعني یوسړی کولی شي چې خپله قرباني داختر په دویمه، دریمه اوڅلورمه ورځ کې ذبحه کړي. دغه قول دعلي بن أبي طالب، جبیر بن معطم او ابن عباس رضي الله عنهم دی او ابن القیم رحمه الله په زاد المعاد(۳۱۹/۲)کې فرمائي: (وهومذهب إمام أهل البصرة الحسن و إمام أهل مكة عطاء بن أبي رباح و إمام أهل الشام الأوزاعي وإمام فقهاء أهل الحديث الشافعي واختاره ابن المنذر).

«۹» سوال: که څوک د قربانۍ وس نه لري نودهغی دپاره قرض کولی شی کنه؟

جواب: که طاقت د قرض ختمولولري نوکولی شي یعني جواز لري، اوکه بیا وس نه لري نو جائزنده چې قرض وکړي. وګوره د زیات تفصیل دپاره: مجموع الفتاوی لابن تیمیه (۳۰۵/۲۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۰» سوال: آیه د قربانۍ مال په بل مال باندی بدلولی شی کنه؟

جواب: بدلولی شي چې کله د قربانۍ مال نه غوره وي، دغه قول دجواز په تابعينو کې دعطاء، او مجاهد، اوعکرمه نه اوپه أئمو کې د امام أبوحنيفه، امام مالكك، امام أحمد، او امام محمد-رحمهم الله- څخه نقل دی. وګوره: المغني لابن قدامة (۴۳۷/۸).

«۱۱» سوال: په وخت د ذبحه کې سهوا د بسم الله دهیریدلو څه حکم دی؟

جواب: که چیرته سهواً د مسلمان نه بسم الله پاتي شي نو په راجح قول د اهل علمو کې دهغه مذبوحه حلاله ده، اودغه قول دامام شافعي، اوابن عبدالبر، اوابن قدامة، اوامام قرطبي أود الشيخ محمد بن عبدالوهاب رحمهم الله اوداسي نورو أئمونه نقل دی.

قال الإمام الشافعي- رحمه الله- في كتابه الأم (۲۲۷/۲): (لونسي-التسمية في الذبيحة أكل لأن المسلم يذبح على اسم الله عزوجل وإن نسي).

قال ابن عبدالبر- رحمه الله- في كتابه الاستذكار (۲۴۹/۵ح۱۰۰۷): (إن التسمية على الذبيحة سنة مسنونة لا فريضة ولوكانت فرضًا ماسقطت بالنسيان لأن النسيان لايسقط ماوجب عمله من الفرائض).

قال ابن قدامة - رحمه الله- في المغني (۳۸۹/۸): (ولنا قول ابن عباس: من نسي-التسمية فلا بأس ...الخ).

قال القرطبي- رحمه الله- في تفسيره (۵۰/۷): (وأما الناسي فلا خطاب توجه إليه إذ يستحيل خطابه فالشرط ليس بواجب عليه). اوداسي نوروعلماؤهم ليكلى دي چونكه دامقام د تفصيل ندي، ليكن موږ ته ددى قول درجحان سره هم احتياط پدې کې ښکاري چی ونه خوړل شی؛ ځکه ایت په نهی کې عام دی، والله أعلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۲» سوال: د ذوالحجې میاشتې أوله لسیزه څه فضیلت لري؟

جواب: ددغې لسو ورځو ډیر فضائل دي اوپه قران کریم کې هم ورته اشاره شوي ده او په حدیث کې راغلي ((مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ! وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: وَلا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ)).

ژباړه: داسې ورځې نشته چې نیک عمل پکې الله عزوجل ته ډیر خوښ وي د ذوالحجې دلسو ورځونه، صحابه کرامو وفرمائل یا رسول الله صلی الله علیه وسلم دجهاد نه هم زیات خوښ دی الله تعالی ته؟ هغه وفرمائل: آو، مګرهغه کس چې خپل جان اومال سره وځي او هیڅ څیز واپس نه کي یعني شهید شي.! محترمو: مؤمن دی پدې اجر ثواب کې سوڅ وکړی.

«۱۳» سوال: هرکله چې د ذوالحجې اوله لسیزه دومره زیات ثواب لري نو کوم اعمال پکې ډیر بهتره دي چې مسلمان یې وکړي؟

جواب: هرنیک عمل کول لکه: نفلونه، تلاوتونه کول، کونډو یتیمانانوسره خیګړي کول.

دویم عمل: روژه نیول یو روایت امام أحمد، او أبو داود او نسائي نقل کړي چې نبي صلی الله علیه وسلم به نهه ورځې د دې میاشتې او دعاشوراء ورځ اودرې ورځې په هره میاشت کې (۱۳-۱۴-۱۵) کې نیولې .

دریم عمل: تکبیرات (الله أکبر)، تهلیلات (لا إله إلا الله) او تحمیدات (الحمد لله) ویل حدیث کې راغلي: ((فأكثروا فيهن من التهليل والتكبيروالتحميد))، او امام بخاري- رحمه الله- نقل کړي چې ابن عمر، او أبو هریرة رضي الله عنهما به بازارته وتل په جهر به ئې تکبیرات ویل اودهغوی دوجې نه به نوروخلکوبه هم په جهرتکبیرونه ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم عمل: دعرفې ورځ روژه نیول، حدیث د مسلم کې راغلي دده کالو ګناهونه پرې معاف کیږي (دتیر شوي کال اود راتلونکي کال) نودا لوی فضیلت دی.!

داختر دورځ آداب

«۱۴» سوال: اختر ورځ په څه طریقه ولمانځل شي؟

جواب: دغه په اسلام کې یوعظیمه ورځ ده بایـد شرعـي آدابـو سره دخپل رب شکرپکې وشي، نوددغې ورځ یو څومختصرآداب په لاندې ډول دي:

۱- تکبیـرات ویـل اوهغـه دعرفـې ورځ نـه شروع کیـږي تـر څلـورمې ورځ دمازیګرپوري.

۲- داختر لمونځ نه مخکې غسل کول،عطرلګول، خائسته نوی او یاپاکې جامې اغوستل بغیر داسراف نه، اوهرچه زنانه دي هغه به عیـد ګـاه تـه ځـې بغیـردتبرّج ډول سینګار اوعطرونونه.

۳- دخپلې قربانۍ نه اول خوراک کول او دغه د نبي صلی الله علیه وسلم عمـل ؤو چـې اول خـوراک بـه ئې دخپلـې قربـانۍ څخـه کولـو. وګـوره: زادالمعـاد لابـن القیم(۱/۴۴۱).

۴-عیدګاه ته پیدل تلل که دچا عذرنوي.

۵-لاره بدلول د مستحباتو څخه دي یعنې کورته واپس په بله لار راتلل.

«۱۵» سؤال: د اختر مبارکې یوبل ته ورکول څه حکم لري؟

جواب: یوبل ته مبارکي ورکول یو مباح اوجائز کاردی اوپدې کې هیڅ محظـور شرعي نشته، دیته بدعت ویل پدې دلیل سره چې دا ثبوت نـه لـري، نـودا ډیـره کمزوري بې بنیاده خبره ده دیوڅو وجونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- داهغه وخت بدعت گرځي چې کله ورته سنت يامستحب وويـل شي ځکـه بيا دسنت اود استحباب دثبوت دپاره دليل شرعي پکار وي، اوحـال دادي چـې دا يو دعاداتو څخه دی. اوزمونږ دا خبره مبني ده پـه يـوعظيم أصـل داصـولو ددين باندې .

هغه دا چې: (**الأصل فی جميع العادات القولية والفعليـة الإباحـة والجـواز، فـلا يحرم منها ولايكره إلا مانهی عنه الشارع أوتضمّن مفسدة شرعية**).

اوددې اصل او قاعدې دپاره قران کريم او په احاديثو کې ډير دلائـل او مثالونـه شته خودا مقام دهغې د ذکر ندې او خاصـکر علـماء دعلـم أصـولو پـه مسـتقلو کتابونو کې ذکر کړي دي.

ژباړه: اصل په ټولوعاداتو قوليه اوفعليه (يعني په ويناگانو اوکارونو) کې اباحـت اوجواز دی هيڅ يوڅيز ته حرام او مکروه نه ويـل کيـږي مگرهغـه وخـت چـې شرعې دهغی عمل نه منعه کړي وي اويا هغه عمل متضـمن وی مفسـده شرعيـه لره.

نودلته هم شرع ددی مبارکۍ ورکولونه منعه نده کړي اونه پکې کومه مفسـده او نقصان شته بلکه مصالح پکې شته مثلاً: مسلمانان يوبل ته دعاگـانې وکـړي، او يوبل ته زړونه نرميدل، همدغه شـان دبعضـو يوبـل سره خبرې نـوي، نـو دايـو ښکلې فرصت وي دخبرو کولو، او دا سې نور ډير مصالح.

سؤال: که څوک اعـتراض وکـړي چـې عـدم ثبـوت دليـل دی پـه عـدم جـواز باندې؟

او دا دبعضو خلکو غټ اوعُمْده دليل دی پدې مسئله کې.!

اول جواب: دغه دشرع يوه عظيمه قاعده ده خوپه باب دعباداتو کې ده نـه پـه باب دعـاداتو کـې ځکـه اصـل پـه عبـاداتو کـې توقـف دی نوځکـه ثبـوت تـه ضرورت لري اوهرچې عادات دي نواصل په هغی کې اباحـت او جـواز دی نـو ځکه ثبوت ته حاجت نلری اويـا هـر قـوم خپـل عـادات لـري، اوهغـه کـه پـه اخترونو کې وی اوکه په نورو خوشاليانو کې وی او که په لباسونو کـې وی، اودا د الله تعالی يو دلوی فضلونو څخه دی په خپلو بندگانو باندې چی هرقوم ته يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل عادات رواجات مباح اوجائز کړي دي، کچیرته الله تعالی دا کارونه مباح اوجائز کړي نه وایی اومونږ یي صرف په هغه عاداتو باندې مکلف کړي وایې کوم چې دنبي صلی الله علیه وسلم په زمانه کې وو مثلا دهغی وخت جامی او بوټان او څپلی وغیره چی بل قسم به نه ګرځوي نومسلمانان په څومره په مشقت کې وایې. **الغرض مطلب دادی** چې دغه قاعده صحیح ده خو په باب دعباداتو کې څکه هرعبادت دلیل شرعي غواړي اوهرچې دامسأله ده نو دا دباب دعاداتو څخه ده، لکه څنګه چې مونږ نور ډیرعادات په خوراک څښاك اولباس اوناسته پاسته کې اویا په خوشحالیانو وغیره تعاملاتو کې لرو خو څوك هغې ته بدعت ویلی نشي.

دویم جواب: دصحابه کرامو- رضوان الله علیهم- نه هم بعضې الفاظ نقل دی مثلاً: ((تقبل الله مناومنکم)) نو ډیره دتعجب خبره خو داده چې ددی الفاظو ویل په عربي کې جائز ګڼي اوکه چاپه پښتو ژبه کې وویل بیا بدعت ګرځي!، نوداکوم منطق اودلیل دی!، ددي الفاظو معنی تقریباً یوه ده کوم چې پښتو کې ویل کیږي (لمونځ روژي أونیك اعمال دې قبول شه).

دریم: شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمه الله نه هم داختر دمبارکۍ تپوس شوي دی او هغه هم دجواز فتوی ورکړې ده وګوره الفتاوی الکبری(۲۲۸/۲): (هَلْ التَّهْنِئَةُ فِي الْعِيدِ وَمَا يَجْرِي عَلَى أَلْسِنَةِ النَّاسِ:"عِيدُك مُبَارَكٌ " وَمَا أَشْبَهَهُ، هَلْ لَهُ أَصْلٌ فِي الشَّرِيعَةِ، أَمْ لا)؟

بیا هغه تفصیل دجواب کړی دی چې دا جائزه ده اوبیا فرماي چې دغه دجواز فتوی ددین دلوی لوی امامانو نه نقل ده لکه امام أحمد رحمه الله وغیره نه.

څلورم: همدغه شان ددي عصر لوی علماؤهم دجواز فتوی ورکړې ده لکه الشیخ العلامة السعدي- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوي ابن باز (۱۳/ ۲۵) کې اوابن عثیمین- رحمه الله- نه په مجموع فتاوی ابن عثیمین(۱۶/۲۰۸- ۲۱۰) کې تپوس کړي شوی دی چې: (ما حکم التهنئة بالعید؟ وهل لها صیغة معینة؟ فأجاب: التهنئة بالعید جائزة، ولیس لها تهنئة مخصوصة، بل ما اعتاده الناس فهو جائز ما لم یکن إثماً. وقال أیضًا: التهنئة بالعید قد وقعت من بعض الصحابة

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنهم، وعلى فرض أنها لم تقع فإنها الآن من الأمور العادية التي اعتادها الناس، يهنيء بعضهم بعضاً ببلوغ العيد واستكمال الصوم والقيام).

وسئل أيضًا: (ما حكم المصافحة، والمعانقة والتهنئة بعد صلاة العيد؟

فأجاب: هذه الأشياء لا بأس بها؛ لأن الناس لا يتخذونها على سبيل التعبد والتقرب إلى الله عز وجل، وإنما يتخذونها على سبيل العادة، والإكرام والاحترام، ومادامت عادة لم يرد الشرع بالنهي عنها فإن الأصل فيها الإباحة).

خلاصه دعبارت: ابن عثيمين- رحمه الله- نه دري تپوسه کړې شوی دي:

أول: داختردمبارکۍ حکم ؟ **دويم:** آيا دمبارکۍ دپاره کوم خاص الفاظ دي چې سړی به صرف هغه وايي اوکه نشته؟ **دريم:** سترې مشي اوغاړه ورکول څه حکم لري؟.

هغه په جواب کې ويلي دي چې د اخترمبارکي اويوبل ته سترې مشي۔اوغاړه ورکول يومباح اوجائزعمل دی(دليل) ځکه دا دعاداتو څخه دی، نه دعباداتو نه او اصل دمسلمانانو په عاداتو کې اباحت اوجوازدی، همدغه شان ددې لپاره دخاصو الفاظو تعين هم نشته بلکې دهرقوم خپل عادات او الفاظ وی.

همدغه شان دمعانقه (يوبل ته غاړه ورکولو) په باره کې الشيخ الألباني- رحمه الله- په سلسله صحيحة (١/٣٠٠- ٣٠٢ حديث رقم ١٦٠) کې فرمائي:(وأمّا الالتزام ... والمعانقة؛ فما دام أنّه لم يثبت النهي عنه في الحديث كما تقدم؛ فالواجب حينئذٍ البقاء على الأصل، وهو الإباحة، وبخاصّة أنه ببعض الأحاديث والآثار، فقال أنس رضي الله عنه: كان أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا تلاقوا تصافحوا، فإذا قدموا من سفرٍ تعانقوا).

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح، كما قال المنذري (٣/٢٧٠)، والهيثمي (٨/ ٣٦).

ژباړه: په سترې مشی کې يوبل ته غاړه ورکول په شرع کې ددينه نه منعه نده ثابت اوهرکله چې منعه ترې نوې شوې نوبيا لازم داده چې دامسأله په خپل اصل باندی باقي پاتې شی چې هغه اباحت اوجوازدی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترمو: دایو څو مسائل ؤو په باب دقربانۍ او آداب د اخترکې، الله تعالی نه غواړم چې خالص دخپلی رضا لپاره یی وګرځوي اوپه خپل دربارکې قبـول یـی کړي،او دټولو مسلمانانو نه دی مالی اوقولي او فعلي اعمال قبول کړی، إنـه وليّ ذلك والقادرعليه ، وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

❖ **نوټ**: كه كوم مسلمان غواړي چې ددغې خير په نشر ولـوكـې خپـل ځـان برښمن كړي ، او دلا زياتو مسلمانانو دخير او د رهنمايـی سـبب وګرځـی، نو كولي شی چې دخپل وس مطابق دا چاپ كړي اومسلمانانو ته یی توزيع كړي (يعنی زمونږ دطرف نه كوم مانع نشته، ليكن پدې شرط چې پـدې ليكلـوكې بـه كوم زيادت او نقصان نه كوي).

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library